

Ana Antić

OŠ Lovre pl. Matačića

ana.grguric@skole.hr

ISSN 1845-2434

[CC BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Kristina Jakoubek

OŠ Ksavera Šandora Gjalskoga

kristina.darmopil@skole.hr

Suradnja školskih knjižnica u otežanim uvjetima rada

Cooperation of school libraries in difficult working conditions

Stručni rad

Sažetak: Tijekom posljednjih nekoliko godina učenici i djelatnici zagrebačkih škola susreli su se s mnogim otežavajućim okolnostima u svom radu. Pandemija, potres, nastava na daljinu i putovanja autobusima postali su uobičajena svakodnevnica. Ovaj rad prikazuje kako su otežani uvjeti rada – dijeljenje škole i školske knjižnice – iskorišteni kao prednost te potaknuli knjižničarke dviju osnovnih škola na suradnju, osmišljavanje i organizaciju mnogobrojnih zajedničkih aktivnosti među kojima se izdvajaju obilježavanja Svjetskog dana knjige, Mjeseca hrvatske knjige, Dana sigurnijeg interneta, Dana hrvatskog jezika, Svjetskog dana poezije itd.

Ključne riječi: otežani uvjeti rada, primjer dobre prakse, suradničke aktivnosti, školska knjižnica

Uvod

U današnje je vrijeme međuknjižnična suradnja sasvim uobičajena praksa, dio poslovanja o kojem obično nema rasprave ili nedoumica (Mirčeta Zakarija i Urem, 2019). Podrazumijeva se da svaka suvremena knjižnica, pa tako i školska, ostvaruje suradnju s različitim čimbenicima društva. U *UNESCO-ovom Manifestu za školske knjižnice* navodi se kako je za osiguravanje kvalitetnog i učinkovitog rada knjižnice potrebno poticati suradnju s učiteljima, stručnim suradnicima te administrativnim osobljem i upravom. Sukladno navedenom, od školskog se knjižničara, kao stručnog suradnika, očekuje ostvarivanje kvalitetne i kontinuirane suradnje s ostalim djelatnicima škole u kojoj djeluje.

Nadalje, školska bi knjižnica trebala težiti suradnji s lokalnom zajednicom. Prema Standardu za školske knjižnice (2000) kulturna i javna djelatnost, među ostalim, obuhvaća suradnju sa

srodnim institucijama i strukovnim udrugama te kulturnim i drugim ustanovama koje organiziraju i provode rad s djecom i mladeži. U *Manifestu* navodi se da se školski knjižničar, kao član školske zajednice, osim s ostalim članovima škole, povezuje s narodnim i drugim knjižnicama. Kada se govori o suradnji s drugim knjižnicama, najčešće se navode međuknjižnična posudba, zajednički projekti za razvoj usluga, stručni skupovi, razmjene primjera dobrih praksi i sl. (Mirčeta Zakarija i Urem, 2019).

Školske knjižnice u otežanim uvjetima rada

Govoreći o djelatnosti školskih knjižnica, potrebno je naglasiti kako je posljednjih nekoliko godina ona uvelike bila ograničena vanjskim čimbenicima i utjecajima. Junačko (2021) navodi kako su okolnosti zaraze virusom SARS-CoV-2 te bolesti COVID-19 dovele sve, pa tako i obrazovni sustav, pred mnoge izazove o kojima će se dugo raspravljati. Osim pandemije, život Zagrepčana obilježio je i potres 22. ožujka 2020. godine, koji je dodatno otežao već ionako teške uvjete rada u školama i školskim knjižnicama.

Tijekom školske godine 2020./2021. učenici i djelatnici škola susreli su se s različitim mjerama i odlukama Ministarstva znanosti i obrazovanja o organizaciji odgojno-obrazovnog rada. U rujnu 2020. Ministarstvo je objavilo dokument pod nazivom Modeli i preporuke za rad u uvjetima povezanim s bolesti COVID-19 u pedagoškoj/školskoj godini 2020./2021. (2020) u kojem su predloženi modeli i preporuke za odgojno-obrazovni rad, kao i izvođenje nastave u dječjim vrtićima i školama. Nastava se održavala prema A, B ili C modelu, ovisno o broju zaraženih učenika i djelatnika u određenoj školi. Zbog mnogih mjera izolacija i samoizolacija učenika i djelatnika škole su nerijetko bile poluprazne.

S otežanim uvjetima rada susreli su se i učenici i djelatnici Osnovne škole Ksavera Šandora Gjalskoga i Osnovne škole Lovre pl. Matačića. U još uvijek neizvjesnim vremenima vezanim uz pandemiju koronavirusa, pokrenut je kompleksan projekt rekonstrukcije i nadogradnje te energetske obnove Osnovne škole Ksavera Šandora Gjalskoga. Školsku godinu 2020./2021. učenici su stoga započeli na trima različitim lokacijama, a rad školske knjižnice organizirao se prema potrebi učenika. Školska knjižnica preseljena je u Osnovnu školu Lovre pl. Matačića u koju je smješteno i najviše učenika Osnovne škole Ksavera Šandora Gjalskoga – svi učenici predmetne nastave. Knjižničarke ovih dviju škola dijelile su prostoriju knjižnice. Na druge dvije lokacije (OŠ Gračani i OŠ Šestine) knjižničarka je odlazila po dogovoru, na organizirane radionice u razrede učenika.

Nadalje, unatoč činjenici da je Osnovna škola Lovre pl. Matačića i dalje djelovala u svojoj matičnoj zgradi, valja naglasiti kako su učenici i djelatnici navedene škole također bili izloženi otežanim uvjetima rada. Uveden je dvosmjenski rad, dijelili su svoje učionice s

učenicima druge škole te izgubili mnoge pogodnosti koje su imali kada su u školi bili smješteni samo učenici matične škole. Ipak, uza sve teškoće koje su se pojavile, valja izdvojiti i pozitivne aspekte koji su proizašli tijekom izmijenjenih i otežanih uvjeta rada ovih dviju školskih knjižnica.

Suradnja školskih knjižnica

Rezultati rada školske knjižnice i vidljivost u zajednici najčešće se mogu postići zajedničkim aktivnostima i suradnjom na svim razinama – knjižnica – knjižnica; knjižničari međusobno, srodne udruge, ustanove (Renić i Kreštan, 2010). Tim načelom vodile su se i knjižničarke ovih dviju knjižnica koje su, nakon procesa prilagodbe i privikavanja na novonastalu situaciju koja je iznjedrila i mnoge organizacijske probleme, započele sa smišljanjem zajedničkih aktivnosti učenika. Dijeljenje prostora knjižnice iskorišteno je kao prednost i potaknulo je knjižničarke na međusobnu suradnju. Valja naglasiti kako nije bilo mnogo prostora za uspostavu knjižničnih usluga u standardnom obliku – knjižničarke su ponajprije morale voditi računa o epidemiološkoj situaciji i preporukama koje su bile na snazi. Sukladno tome, sve osmišljene aktivnosti prilagođavale su se preporukama koje su vrijedile u danom trenutku.

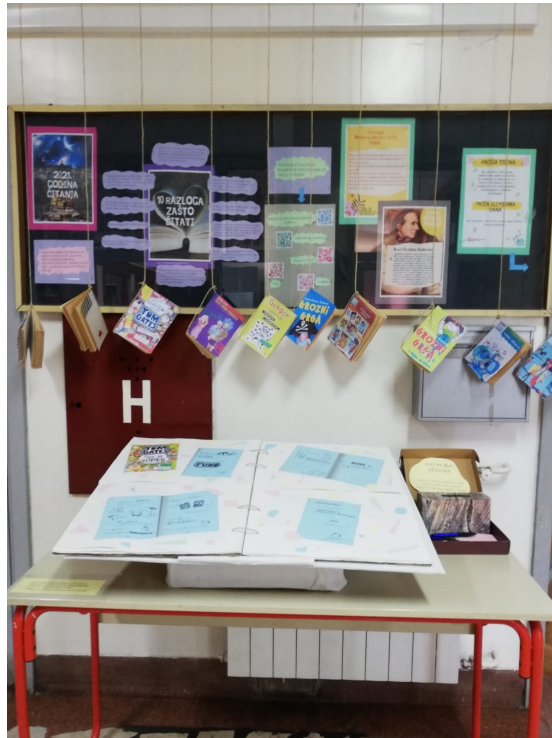
U trenucima kada je, prema odlukama i preporukama Ministarstva, bilo moguće organizirati aktivnosti u fizičkom prostoru, vodilo se računa o važećim epidemiološkim mjerama. Kada suradnja uživo nije bila moguća, knjižničarke su osmislile aktivnosti u *online* okruženju. Također, sve provedene aktivnosti, i fizičke i virtualne, redovno su predstavljane široj publici. Aktivnosti su se diseminirale na službenim mrežnim stranicama ([Osnovna škola Lovre pl. Matačića](#), [Osnovna škola Ksavera Šandora Gjalskoga Zagreb](#)) i društvenim mrežama knjižnica ([Osnovna škola Ksavera Šandora Gjalskoga, Knjižnica OŠ Lovre pl. Matačića](#)).

Smijeh je lijek

Prva zajednička aktivnost školskih knjižnica bila je vezana za Svjetski dan knjige koji se obilježava svake godine 23. travnja. U 2021. godini tema Svjetskog dana knjige bila je [Ljekovita moć knjige](#). Sukladno tome, pripremljen je prigodni program pod nazivom *Smijeh je lijek*.

U predvorju Osnovne škole Lovre pl. Matačića postavljena je prigodna interaktivna izložba, nastala u suradnji knjižnica ovih dviju škola. Učenici su imali priliku prolistati *Knjigu smijeha* u kojoj su u nekoliko poglavlja (*Vicoteka, Duroteka, Tomoteka, Gregoteka...*) predstavljeni ulomci iz humorističnih romana, zabavna dječja poezija, humoristični stripovi,

vicevi itd. U poglavlje *Vicoteka* učenici su imali mogućnost upisivanja šaljivih dosjetki. Uz *Knjigu smijeha* izloženi su humoristični romani kao preporuke za čitanje.

Slika 1. Knjiga smijeha

Na sam Svjetski dan knjige, pod vodstvom knjižničarki Ane Antić (Osnovna škola Lovre pl. Matačića) i Kristine Jakoubek te učiteljice Hrvatskoga jezika Biljane Šalić (Osnovna škola Ksavera Šandora Gjalskoga), održana je radionica *Škola smijeha*. Učenici petih razreda Osnovne škole Ksavera Šandora Gjalskoga preuzeli su uloge nastavnika te učenike trećih razreda Osnovne škole Lovre pl. Matačića upoznali sa svojom *Školom smijeha*, uz pridržavanje važećih epidemioloških mjera na dvorištu škole. Radionica je bila organizirana u sedam postaja. Na prvoj su postaji „nastavnici“ pročitali učenicima kratku priču *Škola smijanja*, a na drugoj jednostavnim pitanjima provjerili jesu li učenici trećih razreda pažljivo slušali priču i zaslužili prolaz do *Nikad ozbiljne ulice* te *Škole smijeha*.

U *Školi smijeha* održano je nekoliko nastavnih sati – sat viceva, sat veselog čitanja pri čemu su učenici uz slušalice pokušali čitati izgovorene riječi s usana voditelja te sat tjelesne i zdravstvene kulture na kojem su učenici pokušali proći poligon *Stavi ruku, stavi nogu*. Nakon toga je uslijedio ispit, a ispitni je zadatak bio napraviti najbolju grimasu. Žiri je odabrao najbolje grimase te su pobjednicima dodijeljene prigodne nagrade. Na kraju programa svim su učenicima dodijeljene diplome za uspješno završenu *Školu smijeha*.

Mjesec hrvatske knjige

„Jedna od zadaća suvremene školske knjižnice je potpora obrazovnim ciljevima i zadacima jer osigurava izvore znanja koji će kod učenika potaknuti različite ideje, kao i njihovu stvaralačku primjenu i kreiranje informacija. Sve je to stvaralački i kreativni čin. Uz druženje, zabavu, igru i istraživanje oni uče, pišu, glume i na taj način potiču maštu i pokreću kreativnost koja će im koristiti u budućem životu.“ (Krpan Mofardin, 2017, str. 92). Ovim načelom knjižničarke su se vodile pri planiranju i organizaciji aktivnosti u sklopu [Mjeseca hrvatske knjige](#) (MHK) koji se obilježava svake godine od 15. listopada do 15. studenoga. To je vrijeme kada se više govori o čitanju te se na različite i kreativne načine promiče važnost knjiga. Tema Mjeseca hrvatske knjige u 2021. godini bila je *Ajmo HRVATI se s knjigom* u čijem su središtu bili hrvatski pisci i njihovo stvaralaštvo.

U okviru MHK-a predstavljena je virtualna izložba *Ajmo HRVATI se s naslovnicom!* koja je nastala suradnjom knjižničarki i učiteljica Likovne kulture. U stvaranju izložbe sudjelovali su učenici šestih i sedmih razreda Osnovne škole Ksavera Šandora Gjalskoga te učenici sedmih i osmih razreda Osnovne škole Lovre pl. Matačića. Učenici su imali zadatak izabrati naslovnicu knjige hrvatskog autora, prikazati je pomoću predmeta koje mogu pronaći kod kuće te fotografirati svoj rad. Nastali radovi objedinjeni su u zajedničku virtualnu izložbu koja je dostupna na poveznici: [Ajmo HRVATI se s naslovnicom!](#)

Nakon virtualne izložbe u prostorijama Osnovne škole Lovre pl. Matačića postavljena je i fizička izložba radova pod nazivom *Ajmo HRVATI se s naslovnicom* na kojoj su, osim ispisanih fotografskih radova bili uključeni i fizički eksponati učenika. U dogovoru s učiteljicama Hrvatskoga jezika, učenici su uz vodstvo knjižničarki posjetili izložbu, na kojoj ih se posebno dojmilo nekoliko originalnih kreacija koje su učenici školi ustupili za izložbu.

Slika 2. Dio izložbe „Ajmo HRVATI se s naslovnicom“

Renić i Kreštan (2010) navode kako su izložbene aktivnosti dobar primjer uključivanja školske knjižnice u zajednicu, što se moglo vidjeti i u ovom primjeru. Fizička izložba bila je postavljena u predvorju škole te su je, osim organiziranih posjeta, rado posjećivali svi učenici tijekom odmora. S obzirom na to da su zbog epidemioloških uvjeta posjeti fizičkoj izložbi bili ograničeni (nemogućnost ulaska roditelja u školsku zgradu), objavljena je i virtualna izložba koja broji preko 1100 pregleda.

Drugi veliki događaj koji je planiran u okviru Mjeseca hrvatske knjige bila je predstava *Stazom hrvatskih pisaca* u kojoj su učenici dramskih skupina ovih dviju škola trebali preuzeti uloge različitih autora te se predstaviti drugim učenicima. Zbog epidemiološke situacije te sigurnosti svih učenika predstava je otkazana. Unatoč situaciji, od predstavljanja pisaca nije se u potpunosti odustalo već je odlučeno da će se predstaviti na malo drugačiji način – u virtualnom izdanju. Svaki učenik ispričao je priču o određenom autoru u prvom licu, što je zabilježeno videokamerom. Naposljetku je nastala prezentacija [Stazom hrvatskih pisaca](#) u kojoj su, osim priloga o autorima, učenici mogli pronaći zanimljivosti i dodatne aktivnosti, a sve vezano za određenog pisca. U navedenoj situaciji knjižničarke su iskoristile prednosti koje pružaju mrežni alati i tehnologija općenito. Prema Lovrić i Bjeliš tehnologija je danas uvelike ušla u nastavu i postala je dijelom suvremenog pristupa realizaciji nastave (2021), a kao primjer navode mrežne alate koji omogućavaju suradničko pisanje i učenje te predstavljaju novu percepciju učenja, dijeljenje ideja i iskustva. U ovoj aktivnosti učenici su se koristili alatom Genially u koji su ugradili videosadržaje i različite aktivnosti te ih objedinili u jednu interaktivnu prezentaciju.

Dan sigurnijeg interneta

U veljači 2021. knjižnice ovih dviju osnovnih škola zajedno su obilježile Dan sigurnijeg interneta. Na panou knjižnice Osnovne škole Lovre pl. Matačića učenicima su predstavljene najpoznatije društvene mreže i informacije o njihovom korištenju.

Osim na panou, učenicima su navedene informacije dane i u obliku [prezentacije](#), a nakon pomnog čitanja imali su mogućnost riješiti [kviz](#) koji su za njih osmislile knjižničarke. Učenici s najboljim rezultatima nagrađeni su prigodnim nagradama od strane knjižnica. Osim navedenoga, podizala se svijest o statusima na društvenim mrežama i njihovom utjecaju na djecu. Povodom toga, učenici ovih dviju škola imali su priliku upisati pozitivne statuse na velikom kartonskom „mobitelu“ te tako učiniti promjenu, sve s oznakom #samojednalijepariječ.

Dani hrvatskoga jezika

Svake se godine od 11. do 17. ožujka obilježavaju Dani hrvatskoga jezika. U obilježavanje su se uključile i školske knjižnice Osnovne škole Lovre pl. Matačića i Osnovne škole Ksavera Šandora Gjalskoga. Na hodniku Osnovne škole Lovre pl. Matačića postavljeni su edukativni materijali za osvješćivanje učenika o učestalim gramatičkim pogreškama. Na školske su stube knjižničarke postavile primjere najčešćih gramatičkih pogrešaka. Učenici su ih imali priliku čitati i međusobno raspravljati o njima, a nerijetko su se učiteljice razredne nastave, kao i učiteljice Hrvatskoga jezika, mogle vidjeti na hodniku sa svojim učenicima tijekom nastavnih sati – navodile su im primjere i raspravljale s njima o pravilima pisanja. Osim toga, na panou knjižnice mogli su se pročitati mnogi primjeri pogrešaka iz tiska, vijesti, natpisa i obavijesti. Pano knjižnice zamišljen je kao šaljivi pano koji bi učenike na malo drugačiji način trebao potaknuti na promišljanje, ali i pamćenje nekih najčešćih gramatičkih pogrešaka.

Svjetski dan poezije

Povodom Svjetskog dana poezije, koji se obilježava 21. ožujka, učenici su imali priliku pogledati izložbu *blackout* poezije. Radovi s te izložbe nastali su na radionicama koje su vodile knjižničarke s učenicima sedmih razreda. Učenici su se bavili zanimljivom umjetničkom formom koja se naziva *blackout* poezija. Naziv *blackout* (zacrnjenje) dolazi od prepoznatljivog izgleda ove umjetničke cjeline. *Blackout* pjesma stvara se tako da se uzme stranica nekog već postojećeg teksta (proze, poezije ili publicistike), a zatim se u tom tekstu odabiru riječi koje će činiti novu cjelinu, dok se ostatak riječi zacrnjuje ili precrtava, najčešće markerom (Kvaternik, 2019). Pjesmu je moguće samo „školski“ zacrniti, no maštovitim precrtavanjem nepotrebnog teksta moguće je dobiti zanimljive uratke. Osim u samoj školi, izložba je bila dostupna i *online* na poveznici: [Svjetski dan poezije](#). U ovu aktivnost uključena je još jedna suradnja, a to je suradnja s Knjižnicom Ivane Brlić Mažuranić koja je također izložila radove učenika te napravila izložbu u svom prostoru.

Knjige u travnju

Svake se godine u travnju obilježavaju tri dana vezana uz knjigu – 2. travnja Međunarodni dan dječje knjige, 22. travnja Dan hrvatske knjige i 23. travnja Svjetski dan knjige i autorskih prava. Navedeni dani zajednički su obilježeni različitim aktivnostima.

Početkom travnja ispred knjižnice postavljena su krila s natpisom *Čitanje tvojoj mašti daje krila*. Učenici i zaposlenici mogli su se fotografirati ispred postavljenih krila s knjigom u ruci te tako promovirati čitanje. Fotografije su objedinjene na panou ispred knjižnice te *online* u

videoprojeksi koja je dostupna na poveznici: [Čitanje tvojoj mašti daje krila](#). Nakon što je prošao travanj, svi koji su se fotografirali dobili su svoju fotografiju za uspomenu na *Knjige u travnju*.

Nadalje, prigodnom izložbom *Zabranjene knjige* u predvorju škole obilježen je Svjetski dan knjige čija je tema bila *Knjiga kao prostor slobode*. Postav izložbe činile su neke od najpopularnijih knjiga tijekom povijesti kao što su *Alisa u zemlji čudesa*, *Harry Potter*, *Medo Winnie zvani Pooh*, *Dnevnik Anne Frank*, *Bajke braće Grimm* itd. Izložene knjige bile su zabranjene u nekom razdoblju u prošlosti, a neke od njih zabranjene su i danas u pojedinim zemljama. Zanimljivo je da su neke od tih knjiga danas lektire. Cilj izložbe bio je osvijestiti različito poimanje knjiga, shvaćanje knjige kao prostora slobode te suprotstavljanje cenzuri knjiga.

Uz izložbu zabranjenih knjiga, Svjetski dan knjige obilježen je i s učenicima petih razreda. Oni su, pod vodstvom knjižničarki i učiteljica Likovne kulture, pripremili radove za izložbu *Knjiga bez granica*. Učenici su imali zadatak fotografirati naslovnicu izabrane knjige u prostoru koji će je „nadopuniti“. Primjerice, ako je na naslovnici pola lica, učenik se s knjigom fotografira tako da ispred svoga lica stavi knjigu te na krajnjoj fotografiji njegovo lice i lice s naslovnice čine cjelinu. Aktivnost je ujedno bila i natjecanje, a radove su ocjenjivale učiteljice Likovne kulture i knjižničarke. Mogućnost ocjenjivanja radova imali su i učenici ovih dviju škola. Naime, uz samu izložbu bila je postavljena glasačka kutija u kojoj su učenici mogli glasovati za najbolji rad iz svake škole. Na kraju su mišljenju učiteljica i knjižničarki pribrojani glasovi učenika te su na taj način izabrani pobjednici iz svake škole. Izložba je, osim u fizičkom obliku, dostupna i *online* na poveznici: [Knjiga bez granica](#).

Zaključak

Na samom kraju valja izdvojiti važnosti i dobrobiti kontinuirane suradnje školskih knjižnica. Školska je knjižnica u prošlosti često bila karakterizirana kao otok, no suvremena je školska knjižnica komunikacijsko i informacijsko središte škole (Standard za školske knjižnice, 2000). Suvremena školska knjižnica ne može kvalitetno funkcionirati bez suradnje unutar kolektiva i bez suradnje s čimbenicima društva. Kada se govori o suradnji s drugim knjižnicama, najčešće se navode međuknjižnična posudba, zajednički projekti za razvoj usluga, stručni skupovi, razmjene primjera dobrih praksi i sl. (Mirčeta Zakarija i Urem, 2019). U ovom radu prikazana je suradnja između dviju školskih knjižnica koja je provedena zahvaljujući otežanim uvjetima rada, odnosno gostovanjem učenika jedne škole u drugoj školi tijekom dviju školskih godina. Knjižničarke su osmislile i organizirale mnogobrojne zajedničke aktivnosti od kojih možemo izdvojiti obilježavanje Svjetskog dana knjige, Mjeseca hrvatske knjige, Dana sigurnijeg interneta, Dane hrvatskoga jezika, Svjetskog dana poezije itd. U

zajedničkim aktivnostima učenici su međusobno surađivali, i uživo i *online*, te stjecali nove vještine i znanja. Dijeljenje prostora knjižnice iskorišteno je kao prednost i potaknulo je knjižničarke na međusobnu suradnju.

Literatura

1. Junačko, J. (2021) Jeste li online ili uživo?: obrazovni proces u vrijeme pandemije bolesti COVID-19. *Knjižničarstvo: glasnik Društva knjižničara Slavonije, Baranje i Srijema* 25(1/2). Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/385705> [16.09.2022.]
2. Krpan Mofardin, T. (2017). Školska knjižnica – mjesto kreativnog čina i doživljaja. *Knjižničar/Knjižničarka: e-časopis Knjižničarskog društva Rijeka*, 8(8), str. 87-93. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/338705> [14.09.2022.]
3. Kvaternik, B. (2019). "Blackout" poezija – spoj kolaža, likovnosti i pjesništva. *Kurziv.net*. Dostupno na: <http://kurziv.net/blackout-poezija-spoj-kolaza-likovnosti-i-pjesnistva/> [16.09.2022.]
4. Lovrić, R. i Bjeliš, N. (2021). Korištenje Web 2.0 alata u nastavi na daljinu. *Foo2rama*, 5 (5), str. 49-68. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/396307> [15.09.2022.]
5. Mirčeta Zakarija, M. i Urem, I. (2019). Međuknjižnična suradnja – kako dijeljenje postaje množenje. *Knjižničarstvo: glasnik Društva knjižničara Slavonije, Baranje i Srijema*, 23(1). Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/347773> [12.09.2022.]
6. Mjesec hrvatske knjige. (2022). Općenito. Dostupno na: <https://www.mhk.hr/> [14.09.2022.]
7. Noć knjige (2021). Dostupno na: <https://nocknjige.hr/tekstx.php?id=58&k=49> [14.09.2022.]
8. Renić, Z. i Kreštan, T. (2010) Izložbe: iskorak u zajednicu. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 53 (3/4), str. 107-114. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/119846> [13.09.2022.]
9. Republika Hrvatska Ministarstvo znanosti i obrazovanja (2020). Modeli i preporuke za rad u uvjetima povezanim s bolesti COVID-19 u pedagoškoj/školskoj godini 2020./2021. Dostupno na: <https://mzo.gov.hr/vijesti/modeli-i-preporuke-za-rad-u-uvjetima-povezanim-s-bolesti-covid-19-u-pedagoskoj-skolskoj-godini-2020-2021/3916> [13.09.2022.]
10. Standard za školske knjižnice (2000). Narodne novine. Dostupno na: <https://www.nsk.hr/wpcontent/uploads/2012/01/Standard-za-%C5%A1kolske-knji%C5%BEnice.pdf> [12.09.2022.]
11. UNESCO-ov Manifest za školske knjižnice. Dostupno na: <http://dzs.ffzg.unizg.hr/text/unesco.pdf> [13.09.2022.]